

Nacionalna konferencija o reformi pravosuđa, 15. jul 2015. godine

Panel 1: Izbor, ocjenjivanje, napredovanje i utvrđivanje odgovornosti sudija i državnih tužilaca,

Nataša Radonjić, načelnik Direkcije za organizaciju pravosuđa u Ministarstvu pravde

Uspostavljanje nezavisnog, profesionalnog i efikasnog pravosuđa je *conditio sine qua non* daljeg evrointegracionog hoda Crne Gore. Usudujem se reći da ovaj cilj u sebi sabira sve druge ciljeve koje smo postavili kao društvo u pogledu dalje demokratizacije i ekonomskog razvoja.

Setom pravosudnih organizacionih zakona koji su usvojeni u februaru ove godine zaokružena je normativna promjena pravosudnog sistema koja je započela Amandmanima na Ustav iz jula 2013. godine. Pred nama je izazov implementacije svih novina koje donose ovi zakoni. Novine su brojene u pogledu jedinstvenog sistema izbora sudija, odnosno državnih tužilaca koji se prvi put biraju, profesionalnog ocjenjivanja njihovog rada, napredovanja u samo na osnovu dobre ocjene rada, postupaka disciplinske odgovornosti. Zakonodavnim novinama prethodila je jedna intezivna faza u procesu evropskih integracija u kojoj je izvršen skrining nacionalnog zakonodavstva koji je rezultirao preporukama u pogledu potreba unapređenja sistema izbora sudijai državnih tužilaca koji se prvi put biraju, napredovanja na osnovu ocjenjivanja rada i disciplinske odgovornosti. Na osnovu preporuka prilikom otvaranja pregovora za Poglavlje 23 definisana su i mjerila za otvaranje pregovora. Ja ću kroz moje izlaganje pokušati da ukažem na vezu između mjerila za otvaranje pregovora i zakonodavnih novina. Mjerilo 5 glasi „Crna Gora uspostavlja početni bilans ostvarenih rezultata u postavljanju sudija i tužilaca na osnovu jedinstvenog, državnog, transparentnog sistema osnovanog na zaslugama i obezbjeđuje da kandidati za sudije i tužioce prođu obaveznu inicijalnu obuku u Centru za obuku nosilaca pravosudne funkcije prije imenovanja“. Polazeći od navedenog mjerila novine sistema izbora sudija i državnih tužilaca obuhvataju da će postupak izbora biti na nivou države tako što će biti oglašena slobodna mjesta sudija i državnih tužilaca u osnovnim sudovima, odnosno osnovnim državnim tužilaštvima na osnovu Plana

slobodnih sudijskih, odnosno tužilačkih mjesta. Kao obavezan uslov sistema izbora je i inicijalna obuka koja će biti obezbijeđena kandidatima za sudija i državne tužioce koji budu odabrani na osnovu rang liste koja se bazira na objektivnim kriterijumima vrednovanja njihovih sposobnosti za obavljanje sudijske, odnosno tužilačke funkcije.

Mjerilo 6 glasi: " Crna Gora uspostavlja inicijalni bilans ostvarenih rezultata u sprovođenju fer i transparentnog sistema unapređenja sudija i tužilaca na osnovu povremene procjene stručnog učinka (uključujući i viši nivo)." Polazeći od navedenog mjerila i standarda u ovoj oblasti značajna novina koja se uvodi jeste ocjenjivanje rada sudija i državnih tužilaca u svrhe jačanja njihove stručnosti i odgovornosti i stvaranja uslova za napredovanje u hijerarhijski više instance na osnovu objektivnih ocjena rada. U pogledu sistema ocjenjivanja zakonska rješenja su definisala kriterijume na osnovu kojih će se vršiti ocjenjivanje, kao i nadležnost za ocjenjivanje povjerena je struci, dakle sudijama i državnim tužiocima. Sudskom i Tužilačkom savjetu je povjerenono donošenje pravila za razvoj indikatora na osnovu kojih će se vršiti ocjenjivanje sudija i državnih tužilaca.

U pogledu disciplinske odgovornosti sudija i državnih tužilaca kao značajnom području nezavisnosti pravosuđa ključni su standardi u pogledu obezbjeđivanja načela zakonitosti, načela proporcionalnosti i pravičnog suđenja i u odnosu na sistem disciplinske odgovornosti data su mjerila 9 i 10.

Zakonske novine kada je riječ o disciplinskoj odgovornosti sudija i državnih tužilaca, takođe su zasnovane na punoj harmonizaciji sa međunarodnim standardima i dobroj praksi država članica Evropske unije. Načelo zakonitosti je sprovedeno kroz jasno definisanje disciplinskih prekršaja na nivou zakona, tako da sudija, odnosno državni tužilac može odgovarati samo za ona ponašanja koja su propisana kao lakši, teži ili najteži disciplinski prekršaj. Polazeći od načela proporcionalnosti zakonom su jasno propisane i disciplinske sankcije koje odgovoraju težini disciplinskog prekršaja, a u pogledu prava na pravično suđenje obezbijeđena je nezavisnost organa koji vode disciplinski postupka uvođenjem disciplinskog tužioca kome je povjerenono vođenje istrage po podnijetom predlogu za utvrđivanje disciplinske

odgovornosti i vođenje postupka disciplinske odgovornosti za lakše i teže disciplinske prekršaje od strane Disciplinskog vijeća, a za najteže disciplinske prekršaje od strane Sudskog, odnosno Tužilačkog savjeta. Garancija prava na odbranu i prava na pravni lijek uz shodnu primjenu pravila zakonika o krivičnom postupku su standardi prava na pravičan disciplinski postupak uz značajnu zaštitu da o pravu na žalbu na odluke o disciplinskoj odgovornosti odlučuje trojno vijeće Vrhovnog suda.

Težište stvaranja uslova za implementaciju navedenih novina je na Sudskom savjetu i Tužilačkom savjetu, a odgovornost Ministarstvu pravde je u pogledu pripreme i usvajanja povezanih zakona kao što su Zakon o Centru za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu i Zakona o pravosudnom ispitu, kao uslovnih zakona za punu implementaciju novog sistema izbora sudija i državnih tužilaca, kao i sistema ocjenjivanja i odgovornosti.

Na ovom mjestu naglasila bih da ni reforma pravosuđa, ni ukupna društvena reforma u Crnoj Gori, nije reforma zbog evropskih integracija niti je integracija zbog Evropske unije, već i jedno i drugo i treće zbog Crne Gore, njenih građana i kvaliteta njihovog života. U konačnom reforma ne podrazumijeva samo promjenu forme funkcionisanja jednog sistema, već prije svega njegov unutrašnji preobražaj. U tom smislu, smatram da ni promjena ustavnog ili zakonskog okvira za izbor najviših nosilaca pravosudnih funkcija ili sastava Sudskog, odnosno Tužilačkog savjeta ili nekog drugog sistemskog zakona, ne može promijeniti položaj djelilaca pravde, ako tu normativnu i insitucionalnu promjenu ne prate promjene svakog nosioca pravosudne funkcije prema svom profesionalnom pozivu, društvenoj ulozi, stručnom usavršavanju i ličnoj nadgradnji.